

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-501/23 – 1

Asia C-501/23

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

7.8.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittävä tuomioistuin:

Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

29.6.2023

Velallinen ja valittaja:

DL

Velkoja ja vastapuoli:

Land Berlin

BUNDESGERICHTSHOF

VÄLIPÄÄTÖS

[– –]

29.6.2023

asiassa, joka koskee maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista

DL:n, [– –] Berliini, omaisuudesta,

velallisena ja valittajana,

[– –]

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu

Land Berlin (Berliinin osavaltio, Saksa), edustajanaan Finanzamt Wilmersdorf (Wilmersdorfin verotoimisto, Saksa), [– –] Berliini,

velkojana ja vastapuolena

Bundesgerichtshofin yhdeksäs siviilijaosto on [– –]

29.6.2023

päättänyt seuraavaa:

I. Asian käsittelyä lykätään.

II. Unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan ja kolmannen kohdan nojalla seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko maksukyvyttömyysmenettelyistä 20.5.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2015/848 (jäljempänä asetus 2015/848) 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäistä virkettä, luettuna yhdessä 2 artiklan 10 alakohdan kanssa, tulkittava siten, että yksityisen elinkeinon- tai ammatinharjoittajan taloudellisen toiminnan paikkaa on pidettävä toimipaikkana myös silloin, kun toimintaa ei harjoiteta inhimillisin ja aineellisin voimavaroin?

2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: Onko asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäistä virkettä tulkittava siten, että silloin, kun yksityisellä elinkeinon- tai ammatinharjoittajalla ei ole 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitettua toimipaikkaa, hänen pääintressiensä keskuksen oletetaan olevan paikka, jossa itsenäistä elinkeino- tai ammattitoimintaa harjoitetaan, jollei muuta näytetä?

3. Jos toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: Onko asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kun on kyse yksityisestä elinkeinon- tai ammatinharjoittajasta, jolla ei ole 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitettua toimipaikkaa, pääintressien keskuksen oletetaan asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti olevan hänen vakinainen asuinpaikkansa, jollei muuta näytetä?

Perusteet:

I.

- 1 Velkoja haki 18.8.2020 velallisen omaisuutta koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista. Hakemuksen tekemishetkellä velallisella oli asuinpaikat Berliinissä, Monacossa, Los Angelesissa ja Saint-Barthélemy saarella Ranskan Karibialla. Hän oli Landbell AG:n, joka on Saksan oikeuden mukaan perustettu osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Mainz, hallintoneuvoston puheenjohtaja. Hänen omaisuutensa koostui pankkitalletuksista Monacossa sekä osakkuuksista Monacon oikeuden mukaan perustetuissa yhtiöissä, joilla oli varoja, arvopaperitili ja osakkuuksia Saksassa.
- 2 Amtsgericht (paikallinen alioikeus), jonka käsiteltäväksi asia saatettiin, jätti 27.7.2021 tekemällään päätöksellä hakemuksen tutkimatta alueellisen toimivallan puuttumisen vuoksi. Velkojan välittömän valituksen johdosta alueellinen alioikeus (Landgericht) kumosi 29.6.2022 tämän päätöksen ja palautti asian paikalliseen alioikeuteen. Se katsoi, että velallisen pääintressien keskus oli paikassa, jossa velallinen harjoitti itsenäistä toimintaansa hallintoneuvoston puheenjohtajana. Velallinen epäilee Saksan tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa. Hän vaatii valituksessaan, jonka alueellinen alioikeus on ottanut tutkittavaksi, riidanalaisen päätöksen kumoamista ja velkojan välittömän valituksen hylkäämistä.

II.

- 3 Ennen valituksen ratkaisemista asian käsittelyä on lykättävä ja unionin tuomioistuimelta on pyydettävä ennakkoratkaisu määräysosassa esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin (SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohta ja kolmas kohta).
- 4 1. Saksan tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa on arvioitava asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan mukaan. Rajat ylittävien liittymien osalta tätä säännöstä sovelletaan riippumatta siitä, onko kyse jäsenvaltioista vai kolmansista maista (Ks. Bundesgerichtshofin päätös 8.12.2022 – IX ZB 72/19, WM 2023, 278, 19 kohta ja sitä seuraava kohta sekä unionin tuomioistuimen tuomio 16.1.2014, C-328/12, ECLI:EU:C:2014:6, 17 kohta ja sitä seuraavat kohdat sekä 29 kohta). Asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jonka alueella velallisen pääintressien keskus sijaitsee, ovat toimivaltaisia aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Pääintressien keskus on paikka, jossa velallinen hallinnoi säännöllisesti intressejään ja joka on kolmansien osapuolten todettavissa. Jos kyseessä on yksityinen elinkeinon- tai ammatinharjoittaja, pääintressien keskuksen oletetaan asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan olevan kyseisen henkilön pääasiallinen toimipaikka, jollei muuta

näytetä. Kun on kyse muista yksityishenkilöistä, pääintressien keskuksen oletetaan asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan olevan henkilön vakinainen asuinpaikka, jollei muuta näytetä.

- 5 2. Alueellinen alioikeus katsoi, että velallinen oli hakemuksen tekemishetkellä asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan [kolmannen] alakohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu yksityinen elinkeinon- tai ammatinharjoittaja. Jaosto tukeutuu tähän oletamaan jäljempänä olevissa toteamuksissa. Itsenäisen elinkeino- tai ammattitoiminnan käsitettä on tulkittava unionin oikeuden mukaisesti. Itsenäiselle toiminnalle on ominaista, että kyseinen henkilö harjoittaa toimintaansa omissa nimissään, omaan lukuunsa ja omalla vastuullaan ja kantaa toimintansa harjoittamiseen liittyvän taloudellisen riskin. Hän toimii omaan lukuunsa ja omalla vastuullaan, järjestää vapaasti työnsä toteuttamistavat ja kantaa itse ne palkkiot, joista hänen ansionsa muodostuvat (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 13.6.2019, C-420/18, ECLI:EU:C:2019:490, 39 kohta). Nämä edellytykset täyttyvät tosiseikkojen ja riidan nykytilanteessa. Velallinen oli Saksan oikeuden mukaan perustetun osakeyhtiön hallintoneuvoston puheenjohtaja. Saksan lain mukaan hallintoneuvosto ei ole alisteisuussuhteessa yhtiön johtoon nähden (ks. osakeyhtiölain (Aktiengesetz) 111 §). Alueellisen alioikeuden toteamusten mukaan velallisella on myös voinut olla riski palkkion saamisesta (ks. tältä osin Bundesgerichtshof, BFHE 267, 189).
- 6 3. Asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan silloin, kun kyseessä on yksityinen elinkeinon- tai ammatinharjoittaja, pääintressien keskuksen oletetaan olevan kyseisen henkilön pääasiallinen toimipaikka. Asetuksen 2015/848 2 artiklan 10 alakohdan mukaan ”toimipaikalla” tarkoitetaan sellaista taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa velallinen harjoittaa muuta kuin tilapäistä taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin.
- 7 Alueellinen alioikeus totesi, että kun velallinen harjoitti itsenäistä toimintaansa kotimaisen osakeyhtiön hallintoneuvoston puheenjohtajana, hän ei käyttänyt inhimillisiä ja aineellisia voimavaroja kotimaassa tai muualla. Sen vuoksi tämä tuomioistuin ei soveltanut asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä säädettyä oletamaa. Tämä ei kestäisi oikeudellista tarkastelua, jos asetuksessa 2015/848 tarkoitettu ”toimipaikka” ei yksityishenkilön osalta välttämättä edellyttä inhimillisten ja aineellisten voimavarojen käyttämistä. Itsenäinen toiminta Saksassa loisi tällöin kumottavissa olevan oletaman siitä, että velallisen pääintressien keskus on kotimaassa. Jaosto katsoo, että tällöin olisi enää vain tutkittava, onko velallinen esittänyt ja näyttänyt vaaditussa määrin toteen tosiseikat, jotka riittävät kumoamaan tämän oletaman. Alueellisen alioikeuden olisi tehtävä tätä koskevat päätelmät.
- 8 4. Jos ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava kieltävästi eli on siis katsottava, että velallinen ei harjoita itsenäistä toimintaansa asetuksen 2015/848 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitettussa toimipaikassa, herää kysymys

siitä, onko paikka, jossa itsenäistä toimintaa harjoitetaan, asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan velallisen pääintressien keskus, jollei muuta näytetä. Asetuksen 2015/848 johdanto-osan 28 perustelukappaleessa todetaan, että määritettäessä sitä, onko velallisen pääintressien keskus kolmansien osapuolten todettavissa, olisi kiinnitettävä erityistä huomiota velkoihin ja velkojien käsitykseen siitä, missä velallinen hallinnoi intressejään. Velallisen itsenäinen toiminta hallintoneuvoston puheenjohtajana oli ulospäin nähtävissä. Se, missä yksityistä omaisuutta hallinnoidaan, ei sitä vastoin usein ole velkojille selvää. Jos toiseen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava myöntävästi, myös velallisen pääintressien keskus olisi asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisen virkkeen kumottavissa olevan oletaman mukaisesti kotimaassa. Myös tässä tapauksessa alueellisen alioikeuden olisi tehtävä oletaman kumoamista koskevat päätelmät.

- 9 5. Jos asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäistä virkettä ei voida soveltaa, koska ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava kieltävästi, lopuksi nousee esiin kysymys siitä, onko sovellettava 3 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan ensimmäistä virkettä, eli kuuluuko yksityinen elinkeinon- tai ammatinharjoittaja, jolla ei ole 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua toimipaikkaa, mainitussa säännöksessä olevan käsitteen ”muut yksityishenkilöt” piiriin. Myöntävää vastausta puoltaa se, että asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannessa ja neljännessä alakohdassa vahvistetaan jokaisen yksityishenkilön osalta oletama, jossa viitataan hänen pääintressiensä keskukseen ja näin ollen jäsenvaltion kansainväliseen toimivaltaan aloittaa maksukyvyttömyysmenettely. Asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ja 3 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan välillä voi olla keskinäinen hierarkia niin, että se, onko kansainvälinen toimivalta olemassa yksityishenkilöiden osalta, on tutkittava asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan vasta, jos muissa säännöksissä olevat edellytykset eivät täyty.
- 10 Alueellinen alioikeus sivuutti asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetyn oletaman ja sovelsi sen sijaan asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan toista virkettä. Jos asetuksen 2015/848 3 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä säädettyä oletamaa olisi sovellettava, ensin olisi selvitettävä velallisen vakinainen asuinpaikka hakemuksen tekemishetkellä. Sitten olisi tutkittava, voidaanko oletama kumota vielä vahvistamatta olevien tosiseikkojen perusteella. Tässäkin tapauksessa alueellisen alioikeuden tekemä päätös olisi kumottava.

[--]

[--]

[--]

[--]

[--]

Alemmat oikeusasteet:

Amtsgericht Charlottenburg (Charlottenburgin paikallinen alioikeus, Saksa),
ratkaisu 27.7.2021 – 36b IE 3743/20 –
Landgericht Berlin (Berliinin alueellinen alioikeus, Saksa), ratkaisu 29.6.2022 –
84 T 183/21 –

[--]

[--]

[--]